

Lakiosasto ja
suunnittelu- ja laskentaosasto

Päivämäärä Datum

28.6.1993

Työeläkelaitoksille

OSA-AIKAELÄKE 1.1.1994 ALKAEN

1

Osa-aikaeläkkeen nykyinen soveltaminen

Eläketurvakeskus on antanut yleiskirjeillä 35/86 (Osa-aikaeläkkeen soveltamisohjeet) ja A 28/89 (Osa-aikaeläke eri eläkejärjestelmistä) ohjeet osa-aikaeläkkeen soveltamisesta. Yleiskirjettä 35/86 on täydennetty kirjeellä 4/87. Nämä ohjeet jäävät edelleen voimaan ja koskevat sellaisenaan ennen 1.1.1994 osa-aikaeläkkeelle jääneitä.

Yksityisen ja julkisen sektorin eläkelakien osa-aikaeläkettä koskevat säännökset eroavat nykyisin useissa kohdissa toisistaan.

Eroja on mm. eläkkeen saamisen edellytyksissä ja eläkkeen alkamisajankohdassa. Yksityisellä sektorilla osa-aikaeläkkeen määrä on 44-64 prosenttia, julkisella sektorilla 50 prosenttia ansionalenemasta.

Osa-aikaeläkkeellä tehdystä työstä karttuu normaalisti eläkettä. Julkisella sektorilla eläkettä karttuu myös osa-aikaeläkkeellä olon perusteella ikään kuin henkilö olisi ollut osa-aikaeläkkeen ajan julkisessa palveluksessa. Eläkepalkkana pidetään tällöin ansionalenemaa. Yksityisellä sektorilla osa-aikaeläkkeellä olosta ei nykyisin kartu eläkettä. Myöhemmin vanhuuseläkettä laskettaessa osa-aikaeläkkeen aikaisen ansiotoiminnan eläkepalkkaa tai työtuloa on kuitenkin korotettu tietyillä kertomilla.

2

Uudet säännökset

Yksityisen sektorin osa-aikaeläkettä koskevat säännökset muuttuvat osittain 1.1.1994 lukien. Tässä kirjeessä annetaan ohjeet muuttuneiden säännösten soveltamisesta.

Lakiosasto ja
suunnittelu- ja laskentaosasto

28.6.1993

2.1 Ikä

Eläkkeen saamisen alaikäraja alenee nykyisestä 60 vuodesta 58 vuoteen. Muutoksen jälkeen ikäraja on sama kuin julkisella puolella. Säännös alaikärajasta on TEL 4 f §:n 1 momentissa.

2.2 Eläkkeen alkamisajankohta

Alaikärajan muutoksen vuoksi myös osa-aikaeläkkeen alkamisaikaa koskeva säännös muuttuu lakiteknisesti. Eläke voi alkaa aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 58 vuotta. Takautuvasti eläke voidaan edelleenkin myöntää vain kuuden kuukauden ajalta hakemista seuraavan kuukauden alusta lukien (TEL 4 g §:n 1 mom.).

2.3 Eläkkeen määrä

Lainmuutoksen jälkeen osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia kokoaikaisen ansiotulon ja osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta (5 c §:n 1 mom.). Aikaisempien säännösten mukaan eläkkeen määrä oli 44-64 prosenttia ansionalenemasta. Uusi säännös vastaa julkisen puolen eläkelakien säännöksiä.

Eläkkeen enimmäismäärää koskeva säännös ei ole muuttunut. Enimmäismäärä on edelleenkin 75 prosenttia karttuneesta, yhteensovitetusta eläketurvasta.

2.4 Eläkkeelläoloajalta karttuu uutta eläkettä

1.1.1994 tai sen jälkeen osa-aikaeläkkeelle siirtyvillä eläkettä karttuu osa-aikatyöstä kuten muus-takin työstä eli 1,5 % vuotta kohden sen kalenterivuoden alkuun, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta, ja siitä eteenpäin 2,5 % vuodessa. Sen lisäksi eläkettä karttuu myös osa-aikaeläkkeelläolon ajalta 1,5 % vuotta kohden ansionalenemasta (TEL 5 §:n 6 mom.). Osa-aikaeläkkeen ajalta karttunut eläkkeenosa lisätään myöhemmin myönnettävään vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen.

Myöhempään eläkkeeseen lisätään määrä, joka on 1,5 prosenttia eläkepalkasta jokaiselta vuodelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Lisäystä laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi lue-

Lakiosasto ja
suunnittelu- ja laskentaosasto

28.6.1993

taan siis osa-aikaeläkkeellä oloaika niin kuin se olisi työsuhdeaikaa. Prosentti on 1,5 myös siltä osin kuin eläke jatkuu 60 vuoden iän täyttämisen vuonna ja sen jälkeisenä aikana.

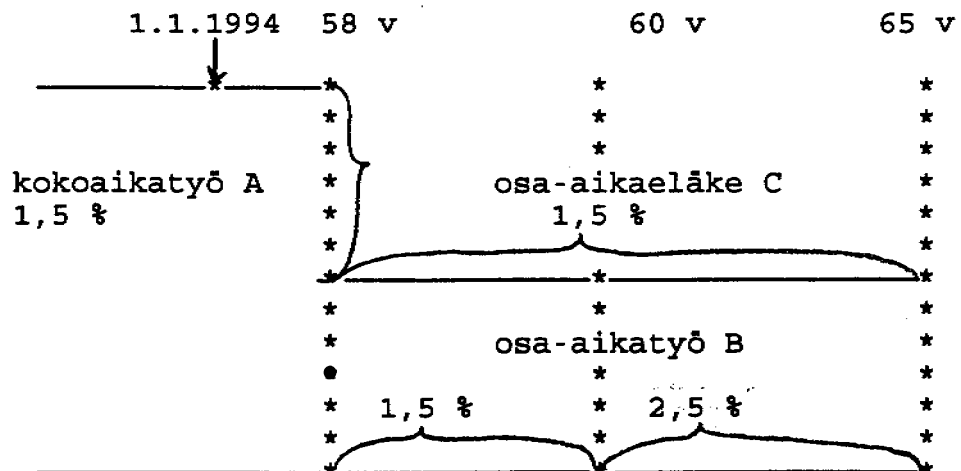
Eläkkeelläolon ajalta eläkettä laskettaessa eläkepalkkana pidetään sitä kokoaikatyöstä lasketun eläkepalkan ja osa-aikatyön ansiotulojen erotusta (ansionalenemaa), jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensi kerran määrätty.

Vaikka osa-aikaeläke myöhemmin laskettaisiin uudelleen eläkkeensaajan ansiotuloissa tapahtuneen muutoksen vuoksi, eläkeajalta karttuvan eläkkeen eläkepalkkaa ei muuteta uuden ansionaleneman mukaiseksi.

Jos henkilön osa-aikaeläke lakkaa ennen eläkeikää (esimerkiksi työnteon lopettamisen takia), lakkaa paitsi osa-aikaeläke, myös eläkeaikaisen eläkkeen karttuminen. Jos osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke, osa-aikaeläkkeen aikaista lisää karttuu työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka, ja se lisätään työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Vastaisuudessa siis yksityiselläkin puolella osa-aikaeläkkeellä olleen henkilön vanhuuseläke vastaa paremmin sitä eläkettä, jonka henkilö olisi saanut olemalla osa-aikaeläkkeen ajan kokoaikatyössä.

Esimerkki 1

Lakiosasto ja
suunnittelu- ja laskentaosasto

28.6.1993

Eläkettä karttuu vuoden 1994 alusta alkaen seuraavasti:

- a) kokoaikatyöstä A
 - normaalisti 1,5 % vuodessa,
- b) osa-aikatyöstä B
 - 1,5 % ajalta ennen työntekijän 60 vuoden iän täyttämistä ja
 - 2,5 % 60 vuoden iän täyttämisen alusta eläkeikään ja
- c) osa-aikaeläkkeellä olosta C
 - 1,5 % ansionalenemasta eläkkeelle jäämisen ja eläkeiän täyttämisen väliseltä ajalta.

Eläkkeen karttuminen 2,5 %:n mukaisena 60 vuoden iän täyttämisen alusta lukien perustuu lainmuutokseen, joka tulee voimaan 1.1.1994 alkaen. Asiaa selostetaan tarkemmin myöhemmin lähetettävässä eri yleiskirjeessä.

Esimerkki 2

Henkilö on syntynyt 30.5.1936

TEL-kokoaikatyö 1.7.1965 - 30.5.1994

TEL-osa-aikatyö 1.6.1994 - 30.5.2001

Kokoaikatyön eläkepalkka = 9 000 mk/kk

Osa-aikatyön eläkepalkka = 4 900 mk/kk

Ansionalenema = 9 000 mk/kk - 4 900 mk/kk

= 4 100 mk/kk

TEL-vanhuuseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen 1.6.2001

Kokoaikatyö 1.7.1965 - 30.5.1994	$\frac{347 \times 9\,000}{800} = 3\,903,75$ mk/kk
Osa-aikatyö 1.6.1994 - 31.12.1995	$\frac{19 \times 4\,900}{800} = 116,38$ mk/kk
1.1.1996 - 30.5.2001	$\frac{65 \times 4\,900}{480} = 663,54$ mk/kk
Osa-aikaeläkkeelläoloaika 1.6.1994 - 30.5.2001	$\frac{84 \times 4\,100}{800} = 430,50$ mk/kk
Vanhuuseläke yhteensä	5 114,17 mk/kk

Lakiosasto ja
suunnittelu- ja laskentaosasto

28.6.1993

ikäluokkakertoimilla laskettaessa osa-aikaeläkkeen jatkona myönnettävää muuta eläkettä. Tämä koskee myös YEL:a ja MYEL:a.

Korotuskertoimet koskevat edelleen niitä osa-aikaeläkkeitä, joissa osa-aikaeläke on alkanut ennen 1.1.1994. Tällaiselle osa-aikaeläkkeen saajalle karttuu kuitenkin lisäksi 1.1.1994 alkaen osa-aikatyöstä eläkettä korotetun 2,5 %:n karttuman mukaan.

2.6

Työntekijäin eläkemaksun vähentäminen

Ansionalenemaa laskettaessa kokoaikaisen työn eläkepalkasta vähennetään työntekijäin eläkemaksu. Se vähennetään myös osa-aikaisesta ansiotulosta.

3

Uusi hakemuslomake

Osa-aikaeläkkeen hakemista varten on valmisteltu oma lomake (OE-lomake), joka on otettu käyttöön 1.4.1993. Lomake on yleiskirjeen A 20/93 liitteenä.

4

Voimaantulo

Uusia säännöksiä sovelletaan, jos eläke alkaa 1.1.1994 tai sen jälkeen.

Osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuu eläkettä vain niissä tapauksissa, joissa eläke on alkanut uuden lain voimaantultua. Aikaisemmin alkaneen osa-aikaeläkkeen ajalta ei 1.1.1994 alkaenkaan kartu eläkettä, vaan näissä tapauksissa myöhemmin myönnettävää vanhuuseläkettä laskettaessa eläkepalkkaa tai tuloa korotetaan kertoimilla kuten tähänkin saakka.

Jos ennen 1.1.1994 lakkautetun osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään osa-aikaeläke uudelleen kuuden kuukauden kuluessa lakkauttamisesta, se myönnetään entisin perustein ja vanhojen säännösten mukaan.

Jos lakkauttamisesta on yli kuusi kuukautta, eläke lasketaan uusin perustein ja uusien säännösten mukaan, jos eläke alkaa 1.1.1994 tai sen jälkeen.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivistoinen

Helena Tapio

Lakiosasto ja
suunnittelu- ja laskentaosasto

TAULUKKO OSA-AIKAELÄKKEEN SAAMISEN EDELLYTYKSISTÄ

Laki	TEL	VEL	KVTEL
Ikä	58	58	58
Työssäolo	Kokoaikatyötä viimeisen 18 kk:n aikana 12 kk, normaali kokoaikainen enimmäistyöaika tai 35 t/vko	Kokoaikatyötä viimeisen 5 v:n aikana 3 v, josta 6 kk välittömästi ennen eroa	Kokoaikatyötä viimeisen 5 v:n aikana 3 v, josta 6 kk välittömästi ennen eroa
Työhistoria	Edeltäneen 15 v:n aikana karttunut TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä vähintään 5 v.	Kokoaikatyötä viimeisen 5 v:n aikana 3 v, josta 6 kk välittömästi ennen eroa	Kokoaikatyötä viimeisen 5 v:n aikana 3 v, josta 6 kk välittömästi ennen eroa
Estävä eläke	Ei saa TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä	Ei saa TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä	Ei saa TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä
Tuleva aika	Oikeus tulevaan aikaan	Oikeus tulevaan aikaan	Oikeus tulevaan aikaan
Työajan alenema	Jäljellä 16-28 t/vko	-	-
Ansion alenema	Jäljellä 35-70 % kokoaikatoisten ansioista	Jäljellä 40-60 % kokoaikatoisten ansioista	Jäljellä 40-60 % kokoaikatoisten ansioista
Yhdenjaksoisuus	Osa-aikatyö ei keskeytyneenä yli 6 vkoa	Osa-aikatyö ei keskeytyneenä yli 6 vkoa	Osa-aikatyö ei keskeytyneenä yli 6 vkoa
Määrä	50 % ansion-alenemasta	50 % ansion-alenemasta	50 % ansion-alenemasta
Enimmäismäärä	75 % karttuneesta eläketurvasta	75 % karttuneesta eläketurvasta	75 % karttuneesta eläketurvasta